

Kométa Hale-Bopp nad hviezdárňou v Rimavskej Sobote (marec 1997.)

Pavol Rapavý, duše slovenskej amatérskej astronómie

J sme šťastná generace

Popularizace astronomie má na Slovensku veľkou tradíciu. Mezi výrazné postavy této krásné a záslužné činnosti patří neúnavný popularizátor nejen astronomie, ale i přírodních věd RNDr. Pavol Rapavý. Je iniciátorem zakládání chráněných oblastí tmy, vášnivým pozorovatelem meteorů, zákrytů a sluneční aktivity. Hovořili jsme s ním nejen o tématech astronomických.

O vás se traduje, že jste se snad narodil přímo do astronomické kolébky. Jak si vzpomínáte na své rané dětství?

„Pocházím z Prešova, krásneho historického mesta nazývaného pre množstvo škôl aj Atény nad Torysou. Narodil som sa v nedeľu a Mesiac bol práve v splne. Niektorí by povedali, že toto predurčilo môj osud, veď kombinácia dátumu a splnu sa zopakovala až po dlhých 65. rokoch. Astrológia je mi však cudzia a nechápem, prečo dostáva toľko priestoru v médiách, ešte aj v 21. storočí.“

Čím ste chcel byť ako dieťa? Provozela vás již tehdy dychtivost po astronomii a měl jste nějaký vzor?

„Okrem množstva iných povolání som určite chcel byť aj kozmonautom. Keď letel Ga-

garin, mal som 6 rokov a pieseň orchestra Gustava Broma *Dobry den majore Gagarine* ma rozochveje aj dnes. Mimoriadne na mňa zapôsobilo aj fascinujúce pristátie ľudí na Mesiaci. Značne ma tiež ovplyvnil akademický maliar Mikuláš Jordán; tento výnimočný človek ma zaučal aj do tajov reštaurovania. Na hviezdárni som obdivoval jej vtedajšieho riaditeľa, renesančného človeka prof. Imricha Szeghyho. Okrem astronómie rozumel botanike, archeológii, bol vášnivým turistom, fotografoval, a ako cimbalista viedol folklórnu skupinu. Pri hviezdárni v Klube mladých astronómov ma skúsenosti s popularizáciou tiež nasmerovali aj profesionálne. Z osobností spomeniem prof. Ľubora Kresáka, doc. Josipa Kleczka, akademika Viktora Amaszpoviča Ambarcumjana a môjho priateľa Dr. Jiřího Grygara. Pred nimi sa hlboko skláňam. Jednou z výrazných osobností bol aj dr. Elemér Csere, od neho som sa, zvlášť pokiaľ ide o vzťah k návštevníkom, mnohému naučil. Jeho meno nesie aj cena, ktorú si veľmi vážim. Poznám som mnohých nestorov slovenskej astronómie, ktorí vo mne zanechali hlboké stopy svojou ľudskosťou.“

V dětství jste se zajímal o výtvarné umění.

Pak se ale jako mávnutím kouzelného proutku vaše zaměření změnilo. Co bylo příčinou? Podporovali vás v tom i vaši rodiče?

„Rodičia mne aj staršej sestre vštepili správne postoje k životu, naučili nás mať rovnú chrbticu a správať sa nielen k ľuďom, ale aj k prírode s láskou, porozumením a pokorou. Samozrejme, že moje záujmy sledovali, podporovali ma a v ničom mi nebránili. Takže keď sa moja predpokladaná kariéra maliara po prvej návšteve hviezdárne ešte na základnej škole rýchlo zmenila a mne učarovali hviezdy, kupovali mi knihy, čítal som všetko dostupné, začal som konštruovať vlastné ďalekohľady, doma na záhrade pozorovať a fotografovať oblohu a pribudla aj kompletne vybavená meteorologická budka. Ak by som však mal povedať, čo ma jednoznačne priviedlo k astronómii, bola to zrejme skvelá Bennettova kométa (C/1969 Y1) z roku 1970, ktorá ma uchvátila nízko nad obzorom pri jednom z prípravných pozorovaní na Lyridy kúsok za Prešovom. No láska k umeniu mi zostala. Výtvarná súťaž Vesmír očami detí, ktorej už 38. ročník organizuje Slovenská ústredná hviezdárň v Hurbanove, je dnes celoslovenskou, no aj tu jej korene siahajú do Rimavskej Soboty.“

PORADEx - POSlední RADarová EXpedice (Ondřejov, 1973). PR je v károvanej košeli a ležiaci je Z. Mikulášek a J. Grygar.

S kolegom J. Gerbošom a dcérou Simonou na observatóriu Khurel Togoot (Zlatý kotol) pri Ulanbátare počas expedície Leonidy 1998.

Na strední škole vás zaujímali prírodné obory. Byla pro vás tedy Přírodovědecká fakulta se specializací na astronomii jasnou volbou?

„Chodil som na SVŠ, prírodovedný odbor a v prvom ročníku som k astronómii pritiahol spolužiakov Karola Labaša a Pavla Juraška. Vo hviezdárni sme boli každý deň ako traja mušketerieri. Keďže astronómia sa v tom čase u nás dala študovať len v Bratislave, Prírodovedecká fakulta UK bola jednoznačnou voľbou. Špecializáciu si bolo možné voliť až od tretieho ročníka. Na astronómiu vtedy prijímali len dvoch či troch, ja som, žiaľ, to šťastie nemal. Rozhodol som sa teda pre štúdium jadrovej fyziky. Neolutoval som. Bola a stále to je skvelá katedra s vynikajúcimi výsledkami a ľuďmi, s viacerými z nich dodnes udržiavam kontakt.“

Získal tím váš profesní zájem jiný směr, nebo jste i nadále tíhl k astronomii?

„Ciele, plány či vízie z mladosti sa menili spolu s vedomosťami, so štúdiom, po stretnutiach s osobnosťami. Zaujímal ma aj história vedy a vzrastala vo mne úcta k jej veľikánom. Mnohé fakty či zákony dnes berieme ako samozrejmosť, no ak sa zahlbíme do štúdia, žasneme nad myšlienkovými postupmi či experimentmi našich predchodcov. Na VŠ v astronómickom krúžku sme pozorovali aj z výškovej budovy internátu. Na katedre mali v tom čase kvalitný Zeissov reflektor a doc. Bochníček mi dokonca požičiaval kľúče od svojej kancelárie.“

Mohl jste získat místo na katedře jaderné fyziky, přesto jste si vybral profesi hvězdáře. Bylo to těžké rozhodování?

„Koncom štúdia nám aj s manželkou, ktorá vyštudovala jadrovú fyziku so mnou, ponúkli miesto na katedre. Mali sme však už rodinu a v Bratislave by sme len ťažko zháňali byt, rozhodli sme sa preto pre hviezdáreň v Hurbanove. Právli sme v Komárne, manželka začala pracovať v Geomagnetickom observatóriu v Hurbanove a ja vo hviezdárni, odkiaľ sme zakrátko odišli do Rimavskej Soboty. U mňa teda prevládala astronómia a jej popularizácia a myslím, že to bolo správne rozhodnutie.“

V květnu 1975 jste s kolegy vyrazil pozorovat zatmění Slunce na Skalnaté Pleso. Tehdy vám ale ujela poslední lanovka a museli jste

nahoru pěšky i s těžkými dalekohledy. Jak jste to v té tmě a náročném terénu zvládli?

„Aj keď to bolo len čiastočné zatmenie, pripravili sme si bohatý program a už deň vopred sme sa vybrali z Prešova na Skalnaté Pleso, veď zatmenie začínalo skoro ráno. Do Tatranskej Lomnice sme prišli neskoro, na nohách poltopánky, stmievalo sa, terén sme nepoznali a vyššie už bol aj sneh. Keď nás za tmy privítali na observatóriu, boli z nášho výzoru mierne šokovaní a zalomili rukami. Elán chlapcov z mesta, ktorí prišli s ťažkými batohmi a v zlej obuvi, no s obrovským nadšením, im však bol sympatický. Pozorovanie nakoniec dopadlo výborne a odvtedy sme observatórium navštívili viackrát.“

Podobné „trápení“ jste zažil i v počátcích vašeho astrofotografování, kdy se fotografovalo na klasický film a na výsledek bylo třeba čekat. Co jste tehdy fotografoval a jaká byla vaše první astrofotografie?

„Vzorom nám bola Klepeštova kniha Fotografický průzkum vesmíru z roku 1957. Chceli sme to skúsiť aj my a ako prvú si vybrali hmlovinu Severná Amerika. Na jednej z meteorických expedícií bol aj Cassegrain 150/2250 na stabilnej montáži lb, a tak miesto protizávažia som dal Sonnar 2,8/180, potom skrútol ostrenie na doraz a exponoval. Pohon ďalekohľadu ani okulárový hnanol k dispozícii nebol, miesto nitkového kríža v okulári len skrížené vlasy a Labuť takmer v zenite. V krkolomnej polohe som to vydržal hodinu. Natiahnutá ruka drevnena, krk mi občas niekto premasíroval, chrbát som si necítil... Vydržal som a v duchu sa už tešil na fotokomoru. Po vytiahnutí filmu z tanku a pohľade cez lupu však prišlo rozčarovanie. Hmlovina tam bola, a parádna, no hviezdy mierne rozostrené. Keď som si spomenul na to trápenie pri fotografovaní, vyhrkli mi slzy... Nuž, objektív sa dal zaostriť aj za nekonečno! Na vlastných chybách som sa však učil aj ďalej. Skúsenosti to boli neoceniteľné, takže potom som už bol často poradcom ja. A dodnes spolupracujem pri fotosúťažiach Česká astrofotografie měsíce (ČAM), Astrofoto, či Svieťme si na cestu...nie na hviezdy.“

Mimo meteory jste rád pozoroval i proměnné hvězdy. Tehdy jste s kolegy zaregistrovali

zajímavý objekt v souhvězdí Labutě, pozdější Novu Cygni 1975. Jaké to je vidět jako první člověk na světě novu?

„Keďže sme oblohu poznali dokonale, na premenárskej expedícii koncom prázdnin 1975 nám nemohol uniknúť objekt v Labuti, ktorý tam nemal byť. Ďalšie dni zjasnel. Vymýšľali sme prečudesné teórie o jeho pôvode, od reálnejších až po UFO. Samozrejme, mohla to byť aj nova, no takýto objav na expedícii premenných by bola priveľká náhoda. Pozorovali sme, odhadovali jasnosť, zapisovali. Až po návrate do Prešova sme po telefonáte na Skalnaté Pleso zistili, že v Japonsku objavili jasnú novu, jednu z najjasnejších a najrýchlejších v 20. storočí. Škoda len, že vtedy ešte neboli mobily ani internet... Novu sme totiž zbadali skôr ako M. Honda v Japonsku.“

Začínal jste na Slovenské ústřední hvězdárně v Hurbanově fotografickým pozorováním slunečních skvrn a bolidů. Zúročil jste zde vaše zkušenosti z fotokroužku Monkel, který jste při studiích vedl?

„V hurbanovskej hviezdárni sa odbornore venovali predovšetkým Slnku a tak som sa, prirodzene, zapojil aj ja. Vtedy sme ešte fungovali v starej historickej budove, a keď ste sa vyklonili z okna, mohli ste si odtrhnúť sladký strapec hrozna a do kupoly k ďalekohľadu to bolo len niekoľko krokov. Keďže ešte na VŠ som viedol na internáte skvelý fotokrúžok Monkel, bol som vcelku zručný v tmavej komore pri vyvolávaní klasickej fotografie, veď tá digitálna ešte nebola. Začal som sa venovať fotografickému pozorovaniu detailov slnečných škvŕn, ktoré som spracovával pomocou Sabatierovho efektu a zvyrazňoval tak ich štruktúry. Bolo to časovo pomerne zdĺhavé, no výsledok ohromujúci.“

V letech 1981 – 2022 jste vedl hvězdárnu v Rimavské Sobotě. S manželkou Danielou jste tam vybudovali prakticky z ničeho pozoruhodný astropark, který dnes slouží jak ke vzdělávání, tak i k příjemné relaxaci v přírodě. Jak náročné při tom bylo zabezpečovat chod celé hvězdárny?

„Hviezdáreň mi prirástla k srdcu. Vládol tu duch entuziazmu, ľudia prejavovali veľkú tvorivosť a obetavosť, výsledky sa dostávali aj do zahraničia. Hviezdáreň mala kredit a ja

som bol rád, že sa tu ľudia cítia príjemne. Zo zanedbaného pozemku je dnes invenčný astropark, taká astroškola v prírode. Nájdete tu demonštračné zariadenia na využitie slnečnej energie, slnečné hodiny, solárny domček či interaktívnu zemeguľu, ktorá je v mnohých smeroch lepšia ako planetárium. A sme hrdí, že sa nám to podarilo vlastnými rukami a vďaka našim prostriedkom, s minimom prostriedkov z hvezdárne, len niečo sme získali z grantov. Je rozdiel, či potrebné veci dodá firma, alebo si všetko musíte urobiť sami. Potom je to ako vaše dieťa, tešíte sa z každého stromčeka, krieka vypestovaného zo semienka, dovezeného z expedície, pookrejte pri pohľade na kmeň olivovníka, ktorý vyplavilo more tam, kde ste boli pozorovať. Myslím, že sme rešpektovaní a máme dobré meno nielen u nás. V tomto je naša hvezdáreň určite výnimočná a najväčší podiel na tom má moja manželka Daniela. V astroparku začali vznikať Dankine prvé fyzikálne fotografie, ktoré sa postupne dostali do svetových médií a zviditeľnili tak nielen hvezdáreň, ale aj Slovensko. Tradične sme spolupracovali na konferencii Tvorivý učiteľ fyziky.“

Venujete se popularizaci vědy a astronomie, především světelnému znečištění. Jaký je na Slovensku zájem o popularizaci vědy?

„Záujem verejnosti stále rastie aj vďaka tým, ktorí svoj odbor popularizujú popri náročnej vedeckej práci. Problematika svetelného znečistenia už oslovila širokú verejnosť a spolupráca a osveta prinášajú po rokoch výsledky. Je mimoriadne dôležité, aby sme verejnosti ukazovali význam exaktných vied a poukazovali na ich dôležitosť. Jeden citát hovorí, že človek sa od prasaťa líši tým, že občas zdvihne hlavu a pozrie sa na oblohu. Zjednodušene teda platí, že čím viac sa pozerá, tým viac je človekom. A najmä v poslednom období na to bolo veľa príležitostí, nech už pri kométe, konjunkcii alebo vyzieraní polárnej žiary, akú ste mohli vidieť aj v uplynulom čísle Kozmosu na titulnej strane.“

Jste iniciátorem zakládání chráněných oblastí tmy. Mohl byste nám představit Tri-park tmavé oblohy Východné Karpaty, Poloniny a Velkou Fatru?

„Asi pred 15. rokmi ma zaujal problém svetelného znečistenia, vtedy takmer neznámy. Dnes sa už dostal do povedomia odbornej aj širšej verejnosti. Boli sme aj s kolegom Petrom Begenim pri vzniku všetkých troch oblastí tmy na Slovensku. Oficiálnym patrónom Parku tmavej oblohy Poloniny je náš prvý kozmonaut a priateľ gen. Ing. Ivan Bella. V mimoriadne nenarušenej prírode s minimom svetelného znečistenia je aj najväčší výskyt veľkých šeliem na Slovensku, vo voľnej prírode tu žijú zubry. Sme radi, že sa podarilo toto územie rozšíriť. V roku 2013 bol vyhlásený Park gwiezdneho nieba Bieszczady v Poľsku, roku 2016 Zakarpatskij park temného neba na Ukrajine a v tom istom roku podpisom spoločného memoranda vznikol aj plánovaný Tripark tmavej oblohy Východné Karpaty, najväčšia chránená oblasť Európy tohto druhu s rozlohou 2 087 km². Načasovanie súviselo so 150. výročím pádu meteoritu Kňahyňa, v tom čase najväčšieho kamenného meteoritu

Z. Bardon na Astrofilme odovzdáva ocenenie ČAM.

na svete s kráterom na slovensko-ukrajinskej hranici. V spoločnej Beskydskej oblasti tmavej oblohy sa pravidelne organizujú pozorovania, ktorých dušou je Jan Kondziolka. V PTO Veľká Fatra, ktorý je zatiaľ skôr malým parčíkom s rozlohou len 325 ha v okolí Horského hotela Kráľova studňa, predpokladáme jeho rozšírenie na celý hlavný hrebeň Veľkej Fatry.“

Věnoval jste se především pozorování sluneční aktivity, meteorů a zákrytů hvězd. Pozoroval jste i památný meteorický déšť Leonid v roce 1998 v dalekém a mrazivém mongolském Ulánbátaru. To už musí astronom disponovat opravdu velkým nadšením, když dokáže pozorovat v teplotách pod mínus 30 °C.

„Sme šťastná generácia. Mohli sme vidieť dva

prechody Venuše popred slnečný disk v rokoch 2004 a 2012, a viacerí aj vysokú aktivitu Leoníd. Výrazný meteorický dážď Leoníd bol predpovedaný v roku 1998, no v čase, keď je u nás radiant ešte pod obzorom. Bolo za ním nevyhnutné vycestovať ďaleko na východ, my sme teda išli do Mongolska. Nočné teploty na observatóriu Khurel Togoot (Bronzový kotol) klesali hlboko pod -30 °C. Na skvelej oblohe nad ránom začala frekvencia jasných meteorov stúpať. Boli sme vo vytržení, veď ak je toto deň pred maximom, čaká nás skutočná astronomická nirvána. Maximová noc však sklama, predpoveď nebola dobrá a ohňostrojom jasných bolidov videla manželka s kolegyňou doma v Rimavskej Sobotě.“

Vynahradili jste si to však pozorováním Leonid ve Španělsku, kde frekvence dosa-

Pri interaktívnej zemeguli v astroparku hvezdárne v Rimavskej Sobotě.

S priateľom kozmonautom Ivanom Bellom.

hovala až 10 000 meteorov za hodinu. Dá sa vôbec také množstvo sledovať?

„V roku 1999 v Španielsku pri dedinke Los Escullos neďaleko Almerie vyšla predpoveď času maxima takmer presne, krátkodobá frekvencia atakovala 10 000 meteorov za hodinu, bolo vidieť aj niekoľko meteorov súčasne. K absolútnemu šťastiu už chýbali len tie jasnejšie. Nevynechali sme však ani možnosť navštíviť observatórium Calar Alto s najväčším ďalekohľadom v Európe, kde chodieval pozorovať aj náš známy astronóm Dr. Luboš Kohoutek.“

V nehostinné tundře na Čukotke jste viděl vaše první zatmění Slunce. Byla to poměrně nebezpečná mise do hájemství medvědů a všudypřítomných komárů. Nemusí mít astronom mimo pověstnou trpělivost i „prostrach uděláno“?

„Striebristá slnečná koróna pri úplných zatmeniach je vzrušujúca. V spomienkach na moje prvé úplné zatmenie Slnka 22. 7. 1990 v tundre na ďalekej Čukotke to bola nefalšovaná divočina. Miesto za polárnym kruhom, kde ľudská noha ešte asi nevkrčila, Slnko zapadalo len tesne pod obzor, kde boli biele noci. To, že v noci nebola tma, nám však vyhovovalo, keďže nás varovali pred medvedmi. Domáci, ešte než sami odleteli vrtuľníkom, nás s úsmevom upokojovali, že báť sa nemusíme, že tohto roku roztrhali len niekoľko lovcov. Noc strávená v stanoch ešte ušla, no pre nepríjemné mračná komárov sme museli za bezvetria nosiť ochranné siete ako včelári, inak sa nedalo ani nadýchnuť. Príroda tam však bola úžasná a k úplnému šťastiu už chýbala len

tá bájna obloha bez mrakov počas totality. Prvé úspešné úplné zatmenie sme teda videli až 11. 8. 1999 na Balatone. Korónu sme pozorovali aj pri zatmení v Turecku 29. 3. 2006, a len na chvíľku sme ju zahliadli cez mraky na severe Austrálie 13. 11. 2012.“

Zažil jste i jiné mimořádné okamžiky?

„Trebárs prechody Venuše popred slnečný disk v roku 2004 a 2012. Na pozorovanie prechodu v roku 2004 ESO pripravilo najväčší pozorovací projekt v histórii nazvaný Venus Transit 2004. Na prípravnej konferencii v Brandýse nad Labem bol aj Richard M. West z ESO, ktorému som venoval fotografiu jeho ikonickú kométy z roku 1976 (C/1975 V1), ktorá vznikla na streche internátu v Bratislave. Potešil sa a na fotografiu mi napísal „Dear Pavol, thank you very very much for this nice pictures! All the best, West“. Túto fotografiu mám zarámovanú a dodnes zdobí moju kanceláriu.“

Od roku 1994 v Rimavskej Sobote sídli Slovenský zväz astronómov, SZA. Pracujete

zde také s mladou generací astronomů. Jak velký je mezi mladými lidmi zájem o astronomii?

„Našimi rukami prešlo mnoho šikovných mladých ľudí, ktorí sú dnes úspešní. Je to dobrý pocit, že možno práve u nás sme ich nasmerovali. Desaťročia je SZA mojou srdcovou záležitosťou, už dávno nemá dotácie a žije výlučne len z obetavej podpory jeho priaznivcov. Tou druhou je časopis Kozmos, s ktorým úzko spolupracujem od čias štúdia na VŠ a už štvrtstoročie rokov pripravujem jeho pozorovateľskú časť.“

Mezinárodní astronomická unie po vás pojmenovala planetku 26963 Palorapavy. Kde se pohybuje a jakou má oběžnou dobu?

„Planétku 1997 PM₄ objavil 18. 8. 1997 v Ondřejove Petr Pravec a po určení jej presnej dráhy dostala definitívne označenie 26963. Mimoriadne ma prekvapilo, že sa ju Petr rozhodol pomenovať práve po mne a Medzinárodná astronomická únia to schválila. Veľmi si to vážim, je to mimoriadna pocta, no aj záväzok. Planétka s priemerom 3 – 5 km má obežnú dobu 4,1 roka, je teda v hlavnom páse asteroidov medzi Marsom a Jupiterom. A tiež ma teší, že som bol pri viacerých návrhoch pomenovaní asteroidov, napr. Rimavská Sobota, Rúfus, Košinár, Ivankrasko, Dobšinský či Daniela. Ten ostatný ma teší zvlášť, veď manželka Danka bola nielen dušou, ale aj srdcom astroparku a preto bude model jej fyzikálnych fotografiách niekedy možno zapochybujete, či je to realita, lebo takú farebnú difrakciu na vlase voľným okom nevidíte.

Pri jej oceneniach vo svete a pri výstavách sa jej tvorba vždy spája s našou hviezdárňou.“

A poslední otázka: Co vám astronomie dala, co vás naučila? A nelitujete rozhodnutí věnovat jí doslova svůj život?

„Určite mi dala veľa, už spomínanú pokoru a asi povinný optimizmus a trepezlivosť. Občas sme na nejaké pozorovanie vyrážali aj v daždi alebo vo chvíli, keď sme nemali ako získať predpoveď počasia, a ľudia si poklepalí po čele. Keď sa však potom vyjasnilo, aj keď niekedy naozaj iba nakrátko, videli sme presne to, čo sme chceli. To by mohlo byť azda aj krédo do dnešných dní. Astronómia je však aj o nachádzaní súradníc vlastnej duše, ako to kedysi povedal Štefánik. Som rád, že som mohol na tejto ceste mnohých sprevádzať. A čitateľom Kozmosu prajem, aby sa mraky v ich živote čo najskôr pominuli a oni si našli svoje miesto vo vesmíre.“

Jana Žďárská

Členom SZA je od jeho vzniku v roku 1970 a od roku 1994 vedie jeho sekretariát.

RNDr. Pavol Rapavý (*1955)

Jeho astronomické začiatky sú spojené s hviezdárňou v rodnom Prešove. Po ukončení štúdia na Matematicko-fyzikálnej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (odbor jadrová fyzika) pracoval v Slovenskej ústrednej hviezdárni v Hurbanove, od roku 1981 pracuje vo hviezdárni v Rimavskej Sobote. Na tamojšom veľkom pozemku vybudovali spolu s manželkou Danielou invenčný astropark, miesto netradičného vzdelávania a relaxu. Venuje sa popularizácii astronómie a prírodných vied, zvlášť problematike svetelného znečistenia. Je iniciátorom zakladania chránených oblastí tmy, a v odborno-pozorovateľskej činnosti sa venoval predovšetkým pozorovaniu meteorov, zákrytov a slnečnej aktivity. Na jeho počesť Medzinárodná astronomická únia pomenovala asteroid (26963) Palorapavy. Získal množstvo ocenení, z ktorých spomeňme Poctu ministra kultúry SR, Cenu mesta Rimavskej Soboty, čestný titul Astrofotograf ČAM, Csereho cenu, titul Čestný člen SZA...